

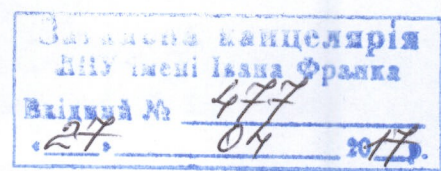
ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу
Демчишака Назара Богдановича на тему
“Фінансове регулювання інноваційної діяльності в Україні”,
подану до захисту на здобуття наукового ступеня
доктора економічних наук
за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

Актуальність теми дослідження

Глобальні тенденції розвитку світової фінансової системи та поглиблення міжнародної фінансової кооперації зумовлюють всезростаючий інтерес до різного роду фінансових відносин, які визначають характер формування та реалізації фінансової політики держав. Фінансова нестабільність у глобальній економіці в останні роки довела необхідність прийняття стратегічних рішень для відновлення сталого соціально-економічного розвитку країн. Забезпечення останнього є неможливим в умовах відсутності позитивної динаміки у сфері інновацій, що, в свою чергу, потребує функціонування ефективної системи її фінансового регулювання. Необхідно відзначити, що проблемам теоретичного обґрунтування та прикладним аспектам фінансового регулювання інноваційної активності присвячена значна кількість наукових праць. Однак, практично відсутні спроби комплексного дослідження фінансового регулювання інноваційних процесів в Україні на основі глибокого обґрунтування його теоретико-методологічних, науково-методичних засад й стратегічних напрямів реалізації у сучасних умовах господарювання.

Усе це зумовлює необхідність здійснення ґрунтовних теоретичних і практичних досліджень з проблем функціонування системи фінансового регулювання інноваційної діяльності в Україні у контексті реалізації фінансової політики держави. Актуальність і наукова новизна цього дослідження зумовлена тим, що аналізуються складні проблеми сучасного етапу розвитку вітчизняної економіки, які не мають завершеного характеру та потребують застосування нових підходів до їх розв'язання.

Враховуючи зазначене вважаємо, що дисертаційна робота Н.Б. Демчишака виконана на актуальну тему, дослідження якої є своєчасним та обґрунтовує новий підхід до вирішення науково-прикладних завдань, що полягають у розробленні теоретико-методологічних засад та обґрунтуванні практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності фінансового регулювання інноваційної діяльності в Україні.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, та їх достовірність

Сформульовані у дисертації наукові положення, висновки та практичні рекомендації характеризуються високим ступенем обґрунтованості. Одержані наукові результати базуються на вивченні та критичному осмисленні значної кількості джерел, серед яких нормативно-правові акти України у сфері інновацій, наукові публікації вітчизняних і зарубіжних учених з теорії, методології та організації фінансового регулювання інноваційної діяльності, матеріали науково-практичних конференцій, звіти, інформаційно-аналітичні та статистичні матеріали Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Міністерства освіти і науки України, Державної служби статистики України, інших центральних органів виконавчої влади. Коректність посилань на літературні джерела дозволяє відокремити власні наукові здобутки автора від наукових напрацювань інших вчених.

Ознайомлення із основними положеннями дисертації Н.Б. Демчишака дає змогу зробити висновок про те, що здобувачу в процесі дослідження вдалося досягти мети та розв'язати усі поставлені науково-практичні завдання.

Сформульовані у дисертації висновки та рекомендації логічні і є результатом всебічного та об'єктивного аналізу досліджуваних явищ, здійсненого за допомогою сучасного наукового інструментарію. У процесі дослідження застосовано загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, використання яких дало можливість дисертанту поглибити теоретико-методологічні засади фінансового регулювання та розробити практичні рекомендації щодо підвищення

його ефективності в Україні. Робота є цілісною, окремі підрозділи логічно взаємопов'язані між собою, що забезпечує комплексний підхід до досягнення поставленої мети.

Відтак, обґрунтованість одержаних у роботі результатів підтверджується також тим, що: по-перше, основні результати дослідження пройшли апробацію шляхом оприлюднення на міжнародних та всеукраїнських конференціях; по-друге, основні положення роботи знайшли своє відображення у 51 науковій праці; по-третє, наукові результати були впроваджені у практику та навчальний процес.

Зміст дисертації свідчить про вміння автора працювати з науковою літературою, статистичною інформацією, законодавчими актами та нормативно-правовими документами, аналітичними матеріалами, а використання широкої методологічної бази для формування висновків і пропозицій та аналіз значного обсягу статистичних матеріалів і наукових публікацій, присвячених дослідженню проблем фінансового регулювання, зумовлюють високий рівень обґрунтованості наукових положень і висновків дисертації.

Достовірність сформульованих у роботі наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечена достатнім обсягом опрацьованої здобувачем наукової інформації та підтверджується глибоким аналізом наукових праць вітчизняних та зарубіжних учених, використанням фактичної інформації, спеціалізованих періодичних видань, аналітичних даних міжнародних фінансових організацій, інформаційних агенцій, матеріалів статистичної звітності. Виклад теоретичного матеріалу підкріплений аналізом фактичних даних, графічним матеріалом, власними розрахунками, посиланнями на положення чинного законодавства.

Аналіз змісту дисертації, опублікованих праць та автореферату підтверджує високий ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, що містяться у роботі і виносяться на захист. У роботі сформульовано сукупність теоретико-методологічних положень, висновків і рекомендацій, що характеризуються науковою новизною та підтверджують особистий внесок автора в розвиток теорії, методології та практики фінансового регулювання інноваційних процесів.

У першому розділі “Теоретичні основи фінансового регулювання інноваційної діяльності в державі” узагальнивши існуючі теоретичні підходи, дисертант критично переосмислює економічний зміст поняття “фінансове регулювання”. При цьому заслуговує на увагу запропоноване тлумачення сутності “фінансового регулювання інноваційної діяльності” як узгодженого комплексного законодавчо регламентованого застосування бюджетних та податкових інструментів з метою впливу державних інститутів на функціонування національної інноваційної системи, інноваційний потенціал та інноваційну безпеку в країні, спрямованого на зміцнення конкурентоспроможності та утвердження інноваційної моделі соціально-економічного розвитку (с. 66). Вагомим науковим результатом також є сформульована теоретична парадигма фінансового регулювання інноваційної діяльності, що ґрунтується на положеннях теорій фінансів, управління, державного регулювання, інноваційної діяльності, інституціоналізму та концепції національної інноваційної системи, й передбачає розгляд фінансового регулювання інноваційної діяльності як системи, що включає системоутворюючі складові (бюджетне та податкове регулювання), синергія яких спрямована на досягнення максимального ефекту від впливу інструментів фінансового регулювання (бюджетні інвестиції, бюджетні кредити, державні гарантії, державні субсидії, податкові пільги) на інноваційну діяльність (с. 66-70).

У другому розділі “Методологічні засади фінансового регулювання інноваційної діяльності в Україні” автором досліджено еволюцію системи фінансового регулювання інноваційних процесів в Україні в умовах соціально-економічних трансформацій у контексті функціонування різних інститутів регулювання, тобто органів державної влади і управління, які тією чи іншою мірою впливають на сферу інновацій (с. 136-157), обґрунтовано принципи фінансового регулювання інноваційної діяльності (с. 95-96). При цьому значний науковий інтерес становлять запропоновані наукові підходи до формування сучасної системи фінансового регулювання інноваційних процесів в Україні (необхідність розроблення цілісної стратегії фінансового регулювання, узгодженої із загальною стратегією соціально-економічного розвитку держави;

завершення формування стабільної нормативно-правової бази, адекватної європейським стандартам; збалансування системи інститутів регулювання; забезпечення процесу координації дій та механізмів комплексного впливу інститутів регулювання на національну інноваційну систему) (с. 157-158).

У третьому розділі “Дієвість національної інноваційної системи як об’єкта фінансового регулювання в умовах глобалізації” проаналізовано ефективність національної інноваційної системи, оцінено стан і динаміку інноваційних процесів в Україні та визначено пріоритети фінансового регулювання в умовах побудови інноваційної моделі розвитку в Україні. Безумовним науковим здобутком дисертанта є запропонований методичний інструментарій структурно-функціонального аналізу національної інноваційної системи з урахуванням її розуміння як сукупності відносин з приводу створення, розповсюдження та використання інновацій в межах окремої країни, зумовлених національною соціокультурною специфікою, геополітичними особливостями та стратегією економічного розвитку. При цьому дисертантом ретельно аналізуються структурні елементи (підсистеми генерації знань, виробництва інноваційних продуктів, інноваційної інфраструктури) у контексті з’ясування специфіки взаємозв’язків та існуючої між ними взаємодії, а також обґрунтовується залежність дієвості національної інноваційної системи від формальних та неформальних інститутів регулювання, враховуючи те, що національна інноваційна система розглядається як об’єкт такого регулювання (с. 106-135).

У четвертому розділі роботи “Ефективність фінансового регулювання інноваційної діяльності в Україні” оцінено ефективність бюджетного та податкового регулювання інноваційних процесів в Україні й обґрунтовано відповідні пропозиції щодо внесення коректив у стратегію регулювання. Зокрема, заслуговують на підтримку розроблені здобувачем методичні положення щодо моделювання показників результативності фінансового регулювання в національній економіці із використанням множинних регресійних моделей, на основі чого з’ясовано вплив бюджетних інструментів на інноваційну активність підприємств, а також фундаментальних і прикладних досліджень, зокрема профінансованих із

державного та місцевих бюджетів, на показники інноваційної діяльності в Україні (с. 290-298).

Також логічними та переконливими, зважаючи на останні тенденції, є наведені аргументи стосовно необхідності діагностування впливу інструментів фінансового регулювання на стан та динаміку інноваційної й науково-технічної діяльності в розрізі регіонів України на базі кластерного аналізу, що дало змогу дисертанту оцінити рівень реалізації інноваційного потенціалу регіонів України на основі вивчення його територіальної диференціації та обґрунтувати пропозиції щодо врахування регіональної специфіки у процесі застосування інструментів фінансового регулювання (с. 299-308).

Врешті у п'ятому розділі "Стратегічні орієнтири фінансового регулювання інноваційної діяльності в Україні в умовах інтеграційних процесів" сформульовано пріоритетні напрями удосконалення системи фінансового регулювання у контексті європейського вектора розвитку вітчизняної економіки й необхідності підвищення конкурентоспроможності вітчизняних товарів. Вагомим науковим результатом на цьому етапі є розроблена автором стратегія фінансового регулювання інноваційної діяльності в Україні, яка визначає напрями реалізації в межах окремих блоків (інституційний, науково-технічний, фінансовий, інфраструктурний, євроінтеграційний), а також інструменти фінансового регулювання й відповідальних за розроблення і реалізацію державних інститутів (с. 359-372).

Практичну значущість становить пропонований здобувачем інструментарій моніторингу ефективності фінансового регулювання інноваційної діяльності, який базується на обґрунтуванні доцільності використання методів економіко-математичного моделювання для оцінки впливу бюджетних та податкових інструментів, нормативно-правового розширення повноважень для державних інститутів в частині реалізації стратегії фінансового регулювання, посилення їх координації у напрямі контролю застосування інструментів фінансового регулювання, одержані результати якого повинні бути основою для внесення коректив у стратегію регулювання (с. 373-374).

Висновки дисертації є логічно обґрунтованим підсумком виконаної роботи, в яких повною мірою знайшли своє відображення основні положення проведеного дослідження та можливі результати їх впровадження.

Таким чином, аналіз рукопису дисертації Демчишака Назара Богдановича дає змогу зробити висновок, що сформульовані у ній наукові положення є достовірними й цілком обґрунтованими та містять наукову новизну.

Новизна основних наукових положень, висновків і рекомендацій

У дисертації сформульовано сукупність теоретико-методичних положень, висновків і рекомендацій, що характеризуються науковою новизною та підтверджують особистий внесок автора в розвиток теорії, методології та практики фінансового регулювання інноваційної діяльності в Україні.

З-поміж головних наукових результатів, які становлять особистий внесок дисертанта, варто виділити такі:

- обґрунтовано методологічні засади фінансового регулювання інноваційної діяльності, зокрема розроблено інституційні його основи в контексті функціонування формальних та неформальних інститутів впливу на інноваційну діяльність, виокремлено принципи фінансового регулювання;
- розроблено структурно-логічну модель стратегії фінансового регулювання інноваційної діяльності в Україні, реалізація якої повинна дати змогу забезпечити економічне зростання шляхом використання інструментів фінансового регулювання з огляду на його пріоритети, об'єкти, координуючу та стимулювальну роль держави з метою формування інноваційної моделі розвитку;
- запропоновано структурно-функціональну схему системи фінансового регулювання інноваційної діяльності, в якій виокремлено формальні інститути та функції фінансового регулювання;
 - сформульовано підходи до формування національної інноваційної системи в частині узагальнення та доповнення принципів її побудови;
- удосконалено теоретико-методологічні положення щодо взаємодії системи фінансового регулювання та національної інноваційної системи в частині

обґрунтування синергетики їх взаємозв'язків, що дає змогу визначати пріоритети стратегії фінансового регулювання інноваційної діяльності з урахуванням потенціалу інноваційно орієнтованих й конкурентоспроможних галузей вітчизняної економіки;

– визначено пороговий рівень фінансування наукової й науково-технічної діяльності, з перевищенням якого немає додаткового позитивного ефекту від застосування інструментів регулювання, що є основою забезпечення реалізації принципу наукової обґрунтованості фінансового регулювання в Україні;

– одержали подальший розвиток наукові підходи до інституційної модернізації системи фінансового регулювання інноваційної діяльності в Україні в частині інтенсифікації використання регулюючого потенціалу неформальних інститутів;

– систематизовано іноземний досвід фінансового регулювання інноваційної діяльності та обґрунтовано пропозиції щодо напрямів його імплементації у вітчизняну практику;

– уточнено терміносистему дослідження в частині тлумачення сутності понять: “інноваційна безпека країни” та “інноваційний потенціал”.

Теоретичне та практичне значення дисертаційної роботи

Наукова значущість результатів проведеного автором дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та розробленні практичних рекомендації, спрямованих на підвищення ефективності фінансового регулювання інноваційної діяльності в Україні.

Теоретико-методичні положення та результати наукового дослідження дисертанта використовуються у навчальному процесі у Львівському національному університеті імені Івана Франка, а також у Національному університеті “Львівська політехніка”.

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що сукупність теоретико-методологічних положень, висновків, методичних і практичних рекомендацій створює наукове підґрунтя для удосконалення системи фінансового

регулювання сфери інновацій в Україні. Окремі висновки та рекомендації, викладені в дисертації, використано зокрема в діяльності: Державної фіскальної служби України, Рахункової палати України, Департаменту економічної політики та Департаменту фінансів Львівської обласної державної адміністрації.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях

Ознайомлення із змістом дисертації та опублікованими працями здобувача наукового ступеня дає можливість зробити висновок, що наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у роботі, знайшли своє відображення у публікаціях автора.

Результати дослідження опубліковано у 51 науковій праці загальним обсягом 151,46 д.а. (57,35 д.а. належать особисто автору), з них: одноосібна монографія та 1 монографія у співавторстві; 1 підручник та 2 навчальні посібники у співавторстві (усі з грифом МОН України); 30 статей у наукових періодичних виданнях, в тому числі: 28 – у наукових фахових виданнях України (з них 15 – у наукометричних виданнях) та 2 – у зарубіжних; 16 праць – в інших наукових виданнях.

Ідентичність змісту автореферату та основних положень дисертації

Автореферат та публікації автора повністю відображають основні наукові результати і висновки, сформульовані у дисертаційній роботі. Автореферат за своїм змістом є ідентичним основним положенням та висновкам, що наведені в дисертації, відображає її структуру і логіку викладення матеріалу. Всі результати та висновки, винесені на захист, отримані автором самостійно.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Відзначаючи в цілому високий рівень обґрунтованості теоретичних, методологічних і методичних положень та практичних результатів дослідження, його цілісність й логіку викладу матеріалів, разом з тим необхідно зазначити, що

у дисертаційній роботі присутні певні прогалини та недоліки, а окремі положення і твердження є основою для наукової дискусії, зокрема:

– у першому розділі автором обґрунтовано теоретичні основи дослідження фінансового регулювання інноваційної діяльності (с. 18-46). Проте вважаємо, що при формулюванні висновків і авторської позиції щодо уточнення понятійно-категоріального апарату доцільно було б більш детально проаналізувати сучасні теоретичні надбання, зокрема ті, що стосуються вивчення різних аспектів організації інноваційної діяльності у контексті реалізації фінансової політики в Україні;

– викликає певні сумніви пропонований автором підхід до дослідження структури національної інноваційної системи в контексті трьох підсистем – генерації знань, виробництва інноваційних продуктів, інноваційної інфраструктури (с. 130-131). Недостатньо обґрунтовано, які критерії є основою такої структуризації та чому інституційна складова розглядається поза межами національної інноваційної системи;

– дисертантом у третьому розділі дисертації проаналізовано сучасний стан інноваційної інфраструктури в Україні, зокрема функціонування технопарків, наукових парків, бізнес-інкубаторів, інноваційних кластерів, індустриальних парків (с. 209-238). На наш погляд, результати цього аналізу були б значно достовірнішими та більш обґрунтованими за умов їх підкріплення ширшим обсягом статистичних показників розвитку цих об'єктів інфраструктури в Україні;

– автором у роботі проаналізовано вплив фундаментальних та прикладних досліджень на динаміку інноваційної діяльності в Україні (с. 292-296). Однак незрозумілим є вибір лише цих показників, як і те, чому поза увагою здобувача залишились інші важливі, зважаючи на предмет дослідження, показники. Крім того, автор стверджує про можливості для прогнозування на основі пропонованого методичного інструментарію, однак конкретних прикладів у роботі не наводить;

– у четвертому розділі роботи запропонована, без сумніву, актуальна з погляду практичного використання, методика дослідження динаміки фінансового забезпечення інноваційної діяльності промислових підприємств України із застосуванням економетричного моделювання (с.293-295). Однак зауважимо, при побудові економетричних моделей часто виникає потреба формування достатнього обсягу вибірки спостережень, що в умовах економіки України є проблематичним. Макроекономічним показникам України властива швидка зміна напряму та специфіки їхньої динаміки, особливо це проявляється під час глобальних кризових явищ, на наш погляд, є відсутність в роботі чітко визначеного механізму корегування прогнозів, побудованих в умовах зміни динаміки макроекономічних показників, які можуть виявитися недостатньо адекватними для конкретної вибірки;

– у дисертації, враховуючи специфіку теми дослідження та поставлене завдання систематизувати зарубіжний досвід фінансового регулювання, доцільно було б обґрунтувати критерії систематизації такого досвіду у контексті його імплементації у вітчизняну практику (с. 329-344), що дало б змогу більш комплексно підійти до досягнення поставленої мети в умовах продовження трансформаційних змін у вітчизняній економічній системі;

– робота значно виграла б, якби було проведено дослідження впливу стратегічних рішень та заходів в межах пропонованих здобувачем напрямів стратегії фінансового регулювання інноваційної діяльності (с. 362-372) на динаміку ключових макроекономічних показників із застосуванням додаткових математичних методів аналізу, чим були б більш ґрунтовно підтверджені теоретичні висновки.

Однак наведені вище зауваження та недоліки є свідченням складності і багатоаспектності обраної проблематики дослідження, відтак не впливають на загальну позитивну оцінку та не знижують наукову і практичну значущість дисертаційної роботи Н.Б. Демчишака.

Висновок про відповідність роботи встановленим вимогам

МОН України

Дисертація Демчишака Назара Богдановича на тему “Фінансове регулювання інноваційної діяльності в Україні” є самостійною та завершеною науковою працею, яка присвячена вирішенню актуальної науково-прикладної проблеми, містить оригінальні підходи до її розв’язання. Обґрунтовані в дисертаційній роботі наукові положення, висновки, рекомендації і пропозиції в комплексі поглиблюють теоретико-методологічні засади та обґрунтовують практичні аспекти фінансового регулювання інноваційної діяльності в Україні.

Загалом структура й обсяг роботи відповідають встановленим вимогам. Подана до захисту дисертація написана науковим стилем, матеріал викладений у логічній послідовності, висновки науково обґрунтовані та підтверджуються результатами досліджень. Зміст роботи відповідає визначеній меті, поставлені науково-практичні завдання вирішені повною мірою, відтак мету дослідження досягнуто. Основні положення дисертації містять елементи наукової новизни, рівень яких визначено коректно. Автореферат відображає усі наукові положення, що захищаються. Наукові положення, висновки та рекомендації повністю обґрунтовані, аргументовані, містять наукову новизну та пройшли необхідну апробацію на науково-практичних конференціях, а також опубліковані у фахових наукових статтях.

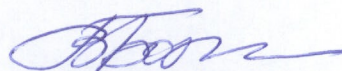
Тема та зміст дисертації відповідають паспорту спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. Результати наукових досліджень, за якими здобувач захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата наук, на захист поданої на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук дисертації не виносилися.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що за своїм змістом, оформленням, актуальністю, глибиною вирішення наукових проблем, теоретичним і практичним значенням одержаних результатів дисертаційна робота Демчишака Назара Богдановича на тему “Фінансове регулювання інноваційної діяльності в Україні” відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України,

зокрема п. п. 9, 10, 12, 13, 14 "Порядку присудження наукових ступенів", затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р. зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р. та № 1159 від 30.12.2015 р., а її автор – Демчишак Назар Богданович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки
та бізнес-адміністрування Сумського
державного університету

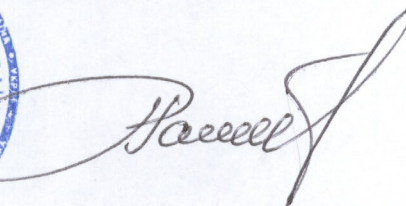

В. Г. Боронос

Підпис доктора економічних наук, професора, професора кафедри економіки та бізнес-адміністрування В. Г. Боронос засвідчую:

Вчений секретар

Сумського державного університету

А. І. Рубан

*Відгук надійшов до секретаря 24.04.2017р
до 35.057.01
Вчений секретар [Signature] / Машован С. А.*